

Veileder for transportører av akvakulturdyr

Veilederen er utarbeidet av Mattilsynet v/ Bjarne Bjørshol, Liv Norderval, Marianne Ulvenes-Mjelva og Torunn Valø. Juli, 2024.

Prosjektleder: Bjarne Bjørshol, Mattilsynet, Hovedkontoret

Publisert på www.mattilsynet.no

Innholdsfortegnelse

Innledning	4
Relevant regelverk for transport av levende akvakulturdyr	5
1 VURDERING AV SØKNAD OM GODKJENNING	6
1.1 Hvor skal jeg søke om godkjenning?.....	6
1.2 Hva skal søknaden inneholde?	6
2 INSPEKSJON	9
2.1 Inspeksjon av transportenheten	9
2.2 HMS under inspeksjon.....	9
3 INTERNKONTROLL	10
3.1 Internkontrollsystem.....	10
3.2 Varslingsplikt.....	10
3.3 Risikovurdering og beredskapsplan	11
3.4 Kommunikasjon med leverandør og mottaker av fisken	11
3.5 Kompetansekrav	11
3.6 Vedlikehold, renhold og desinfeksjon.....	12
3.7 Utstyr for desinfeksjon av transportvann, posisjoneringsutstyr og ventiler.....	12
3.8 Vannkvalitet og vanntemperatur.....	13
3.9 Biosikkerhet	13
3.10 Behandlings- og håndteringsenhet installert på fartøy	14
VEDLEGG	15
Vedlegg A, Dokumenter som skal vedlegges søknaden til ny transportenhet.....	15
Vedlegg B, Dokumenter som skal vedlegges søknaden til regodkjenning	16
Vedlegg C, HMS ved inspeksjon	17

Innledning

Transport av levende fisk utgjør en betydelig fiskevelferds- og smitterisiko. Smitte kan overføres mellom fisken som transporteres og fisk i sjø (villfisk og oppdrettsfisk), og mellom anlegg og vassdrag på land. Alle som er ansvarlige for transport av levende fisk må ha et særlig fokus på risiko for å unngå smitteoverføring og sikre god fiskevelferd.

Formålet i transportforskriften er å fremme god helse hos akvatiske dyr og ivareta god velferd hos fisk i transportenhet. Det gjelder også tilknyttede aktiviteter, herunder lasting, lossing, omlasting og hvile inntil oppdraget ved bestemmelsesstedet er fullført.

Godt vedlikehold, tilstrekkelig rengjøring og desinfeksjon er viktig for å forebygge sykdom. Ved skader og slitasje kan blant annet rørsystemer bli vanskelige å rengjøre, og smitte vil kunne ligge igjen i transportenheten, slik at fisken i neste last blir smittet.

Transport av levende fisk innebærer også risiko for stress, skader og lidelse hos fisk dersom det ikke tas hensyn til fysiologiske behov hos fisken. Fisken som skal transporteres må være skikket til å tåle transport, håndtering, tid etter endt lossing, eller direktelevering.

Brønnbåter som også håndterer fisk (avlusingsenhet og sortering), skal i tillegg til å ha transportgodkjenning etter transportforskriften, også ha godkjenning etter akvabiosikkerhetsforskriften for å kunne ivareta biosikkerheten for fisk ombord. Denne godkjenningen kan Mattilsynet utstede samtidig med godkjenning av transportenheten. Utstyret og anvendt metode skal være dokumentert egnet for å ivareta dyrevelferden, men det er ikke Mattilsynet som godkjenner slikt utstyr.

Formålet med denne veilederen er å gi veiledning om hvilke krav regelverket stiller for at transportenheten skal bli godkjent, hvordan dere skal gå fram for å oppfylle kravene, gi veiledning om søknadsprosessen, samt informere om Mattilsynets rutiner for vurdering av søknad om godkjenning. Formålet med veilederen er også å sikre effektivt og ensartet tilsyn ved godkjenning av transportmidler (brønnbåter, brønnbil/-henger, transportkar) for levende oppdrettsfisk.

Målgruppen for veilederen er både aktuelle søkere, transportnæringen generelt og Mattilsynets inspektører. Slaktebåter og bløggebåter omfattes ikke av denne veilederen.

Relevant regelverk for transport av levende akvakulturdyr

- Lov 19. Juni 2009 nr. 97 om dyrevelferd
- Lov 19. Desember 2003 nr. 124 om matproduksjon og mattrygghet mv. (matloven)
- Forskrift 17. Juni 2008 nr. 820 om transport av akvakulturdyr
- Forskrift 6. april 2022 nr. 631 om dyrehelse (dyrehelseforskriften)
- Forskrift 5. april 2022 nr. 624 som utfyller dyrehelseforskriften med bestemmelser om krav til biosikkerhet ved godkjenning av akvakulturanlegg og forflyttinger av akvatiske dyr mv. (akvabiosikkerhetsforskriften)
- Forskrift 19. Mars 2004 nr. 537 om internkontroll for å oppfylle akvakulturlovgivingen (IK-Akvakultur)
- Forskrift 17. Juni 2008 nr. 821 om godkjenning og bruk av desinfeksjonsmidler i akvakulturanlegg og transportenheter
- Forskrift 20. Februar 1997 nr. 192 om desinfeksjon av inntaksvann til og avløpsvann fra akvakulturrelatert virksomhet
- Forskrift om tiltak for å forebygge, begrense og bekjempe pankreassykdom (PD) hos akvakulturdyr
- RÅDSFORORDNING (EF) nr. 1/2005 av 22. desember 2004 om vern av dyr under transport og tilknyttet virksomhet, og om endring av direktiv 64/432/EØF og 93/119/EF og forordning (EF) nr. 1255/97
- Restriksjonssoneforskrifter for ILA eller andre sykdommer kan være aktuelle.

1 VURDERING AV SØKNAD OM GODKJENNING

Eier er ansvarlig for at deres transportenheter er godkjent før transport med mer i Norge. Krav til godkjenning stilles i Akvakulturdriftsforskriften § 9, og krav til selve transporten reguleres av Forskrift om transport av akvakulturdyr § 4 (heretter omtalt som "transportforskriften"). Transportforskriften er hjemlet i matloven og dyrevelferdsloven.

Transportforskriften gjelder for norsk landterritorium og territorialfarvann, på kontinentalsokkelen og i Norges økonomiske sone. Det betyr at Mattilsynets godkjenning gjelder kun for transportenheter som gjennomfører oppdrag i Norge. Godkjenningskravet gjelder transportenheter som transporterer levende fisk både på sjø og land.

Mattilsynet skal gjennomføre en inspeksjon av transportenheten ved søknad om godkjenning. Mattilsynet vil ta kontakt med representant for transportenheten for å avtale tid og sted for inspeksjon, etter mottatt søknad.

Mattilsynet trenger tid til gjennomgang av søknad, gjennomføring av inspeksjon og saksbehandling. Søknad må derfor sendes inn senest 3 måneder før gjeldende godkjenning utløper eller ny transportenhet skal tas i bruk.

1.1 Hvor skal jeg søke om godkjenning?

Søknad om godkjenning/regodkjenning sendes inn via Mattilsynets skjematjeneste www.mattilsynet.no/skjemaer.

1.2 Hva skal søknaden inneholde?

Søknaden skal være komplett for at Mattilsynet kan starte saksbehandling. Vedlagt denne veilederen finner du liste over hvilken dokumentasjon Mattilsynet trenger for å kunne vurdere søknaden (én liste for ny transportenhet og én for regodkjenninger). Listen er ikke uttømmende, og Mattilsynet kan etterspørre flere opplysninger ved behov.

Det skal foreligge dokumentasjon på godkjenninger av anlegg som er installert og at nye metoder og nytt utstyr er utprøvd og funnet forsvarlig.

Ny transportenhet

I søknad om godkjenning av en ny transportenhet vurderer Mattilsynet om enheten vil kunne etterleve regelverkskrav, om aktuelle godkjente anlegg (for eksempel UV-anlegg) er installert, samt om det foreligger et internkontrollsystem. Internkontrollsystemet skal sikre etterlevelse av regelverket og sannsynliggjøre at god fiskehelse og fiskevelferd ivaretas ved forberedelse til og gjennomføring av lasting, lossing, transport og eventuelt annen håndtering av fisken. Internkontrollen skal også synliggjøre kompetanse og opplæring. En ny transportenhet har ikke

driftserfaring å vise til, og vil derfor som hovedregel få en godkjenning for en begrenset periode på inntil seks måneder.

Se vedlegg A for hvilke dokumenter som skal vedlegges søknaden til ny transportenhet.

Regodkjenning

I søknad om regodkjenning av en transportenhet, vurderer Mattilsynet om regelverkskrav og eget internkontrollsystem etterleves og om det gjennomføres internrevisjon og avvikshåndtering etter IK-akva. Hvilke erfaringer transportenheten har gjort seg fra tiden i drift, og hvordan transportenheten har brukt erfaringene til å bedre internkontrollsystemet til fordel for fiskevelferd og biosikkerhet, vil være viktige momenter i søknader om regodkjenninger. Driftsrutiner og utført vedlikehold av selve transportenheten og oppdatering av systemer som er installert, vil også vurderes. Mattilsynet kan gi godkjenning på maksimalt fem år. Det kan også gis godkjenning for en kortere periode eller godkjenning med andre begrensninger (vilkår), dersom dette vurderes som nødvendig.

Se vedlegg B for hvilke dokumenter som skal vedlegges søknad om regodkjenning.

Søknad om godkjenning av fartøy med oppdrag i utlandet

Mattilsynet kan ikke behandle søknader om godkjenning for norske fartøy som befinner seg i utlandet og derfor ikke kan inspiseres.

Regodkjenninger av norske fartøy som har, eller har hatt virke i land utenfor Norge, må ha operert i Norge en vesentlig del av siste godkjenningsperiode. Med "en vesentlig del", forstås at fartøyet må synliggjøre tilstrekkelige erfaringer fra drift i Norge, som kan dokumenteres i internkontrollsystemet.

Brønnbåter som ikke har operert i Norge i vesentlig grad den siste godkjenningsperioden, behandles på lik linje som ny transportenhet. Brønnbåtene må legge frem dokumentasjon på et fungerende internkontrollsystem for å kunne vurdere søknaden om en godkjenning. Godkjenningen kan gis for inntil seks måneder. Deretter kan det gis en godkjenning for inntil fem år.

Mattilsynet fører tilsyn med brønnbåter som ankommer fra utlandet og sjekker at det utøves forsvarlig smittehygienisk og velferdsmessig praksis, samt internkontroll. Se kapittel 4 for internkontrollsystem. Beste praksis innebærer at brønnbåter slipsettes, rengjøres og desinfiseres etter oppdrag i utlandet. Mattilsynet har oppfordret oppdretternes organisasjoner og Kystrederne til å følge opp dette. Det vises til at smittesituasjonen for flere fiske sykdommer er uoversiktlig i land der norske brønnbåter har oppdrag.

Se vedlegg A og B for hvilke dokumenter som skal vedlegges søknaden ved henholdsvis ny godkjenning og regodkjenning av transportenhet.

Brønnbil

Brønnbiler og -hengere vil i prinsippet bli vurdert på lik linje som fartøy nevnt under avsnitt "Ny transportenhet" og "Regodkjenning". Hver henger vil få sin egen godkjenning knyttet til registreringsnummer. Trekkvogn som drar hengeren må ha installert overvåkningsutstyr som kan lese av målte sensorverdier i hengeren som dras, alternativt kan overvåkningsutstyret kobles til app som kan leses av i førerhuset.

Brønnbiler har noen andre utfordringer enn brønnbåter, som for eksempel overholdelse av kjøre- og hviletid for sjåfør, behov for isolasjon av tank for å hindre over- eller underkjøling, samt inspeksjonsluker for visuell kontroll av fisken. Gode risikovurderinger før enhver transport, godt overvåkningsystem og oppdaterte beredskapsplaner er viktig.

Se vedlegg A og/eller B for hvilke dokumenter som skal vedlegges søknaden ved godkjenning eller regodkjenning av brønnbil.

Transportkar

Transportkar kan være fastmonterte eller avtagbare, for frakt på lasteplan eller i båt. Bruken av disse er ofte knyttet til transport av mindre mengder fisk over korte avstander, til og fra kultiveringsanlegg og/eller mellom vassdrag, eller mellom små landanlegg. Slike føringer av fisk kan kreve at Mattilsynet må gi eier/forvalter av fisken en egen godkjenning før transport. Det skal ikke forekomme søl av vann fra transportkar under transporten, og transportvannet kan kreves behandlet eller kjørt tilbake til opprinnelsesstedet.

Det opereres med flere typer transportkar, men alle enheter skal godkjennes og ha egne godkjenningsnumre. Selskapet som er ansvarlig for transportenheten skal sikre at internkontroll innføres og utøves, for å sikre god velferd og biosikkerhet for fisken og for at transporten ikke medfører fare for smittespredning.

Båter som ønsker å transportere fisk i kar mellom anlegg over sjø, må forholde seg til at transportvannet må desinfiseres før fisk tas inn fra lokalitet A for transport til lokalitet B, med mindre lokalitet A kan levere egnet transportvann direkte fra lokaliteten. Dette på lik linje som brønnbåter. Hjemmelsgrunnlaget er matloven § 19.

Transportforskriften stiller krav til konstruksjon, journalføring, risikovurdering, varsling og kompetanse. Karet skal festes sikkert til transportenheten, og det skal kunne vaskes, desinfiseres og vedlikeholdes.

Transporten skal gjennomføres på en skånsom måte som er tilpasset fiskens art, alder, utviklingsstadium, kondisjon, sultetid og vanntemperatur.

Hver transport skal risikovurderes i tråd med internkontrollsystemet. Transporttiden og tetthet skal være tilpasset forhold som kan ha betydning for fiskens velferd. Ved transport i lukket system må forsvarlige nivåer av CO₂ og O₂ vies spesiell oppmerksomhet. Ved transporter over to timer skal det foretas systematisk måling av O₂, pH, salinitet og temperatur, og det skal settes nedre og øvre grenseverdier. Det skal utarbeides prosedyrer for tiltak ved fare for uheldige nivåer. Måling av pH kan erstattes med måling av CO₂ hvis det er aktuelt. Transporten skal gjennomføres uten unødige forsinkelser.

2 INSPEKSJON

2.1 Inspeksjon av transportenheten

Mattilsynet kan til enhver tid komme på uanmeldte eller avtalte inspeksjoner på transportenheten. Etter matloven § 14 har Mattilsynet hjemmel til å be om transportenhetens reiserute. Dette er blant annet relevant med tanke på å gjøre avtaler med inspeksjoner av transportmiddelet.

Mattilsynet gjennomfører inspeksjon av transportmidler ved:

- Godkjenning/regodkjenning
- Risikobasert inspeksjon
- Inspeksjon etter en hendelsesmelding – eksempelvis ved melding om forhøyet dødelighet under en transport, men også ved varslingsmelding om hendelse fra mottager av fisken.

Mattilsynet kan gjennomføre tilsyn på flere måter; revisjon, dokumentkontroll, fysisk inspeksjon, samt digital inspeksjon der det er formålstjenlig.

Sted for inspeksjon må som regel planlegges i god tid for å finne tid og sted som passer både for Mattilsynets ansatte og transportenheten.

2.2 HMS under inspeksjon

Inspeksjoner i brønnbåter og på bilhengere medfører høy risiko for alvorlige fallulykker. Det skal alltid brukes egnet sikkerhetsutstyr (sele og hjelm) ved inspeksjoner som medfører at en skal ned i en brønn eller klatre på hengertak. Transportenheten må tilrettelegge med tilstrekkelig og kompetent personell og egnet sikkerhetsutstyr for å muliggjøre alle deler av en fysisk inspeksjon.

En brønnbåt skal ha sikker landgang, rene klær og egnet fottøy tilgjengelig (ikke overtrekks sko), samt å sikre at det er trygt å entre brønn med tanke på gassfare etter vedlikehold. Giljotin skal sikres og brønnluker ned til trunk skal i tillegg til hydraulisk sikkerhetsventil sikres med en fysisk støtte eller tilsvarende. Bunnluker i brønn må fysisk boltes fast før inspeksjon. Transportenheten skal tilrettelegge for bruk av sele dersom det er fallfare.

Det forutsettes at Mattilsynets ansatte har gjennomført sikkerhetskurs før inspeksjon av transportenhet.

Før Mattilsynets inspektører kommer om bord skal det fylles ut og signeres på at spesifikke HMS-krav er på plass. Se vedlegg C for erklæring.

3 INTERNKONTROLL

3.1 Internkontrollsystem

Alle som driver med akvakulturdyr i en eller annen form, er pliktig til å innføre og utøve et internkontrollsystem. Internkontrollsystemet skal sikre at det gjennomføres systematisk styrings- og forbedringsarbeid, slik at krav fastsatt i eller i medhold av akvakulturlovgivingen blir oppfylt. Krav om internkontroll er hjemlet i forskrift om internkontroll for å oppfylle akvakulturlovgivingen (forskrift om IK-Akvakultur).

Internkontrollsystemet er en vesentlig del av det som kontrolleres ved godkjenning og annet tilsyn. Ansatte ombord må være kjent med og kunne vise til bruk og forståelse av systemet. Systemet må oppdateres og forbedres fortløpende når det er nødvendig. Se veileder på Mattilsynets nettsider "*Internkontroll i akvakulturnæringa*".

Avviksbehandling av hendelser med korrigerende tiltak er en viktig del av et internkontrollsystem. Avvikshåndtering skal inkludere strakstiltak for å håndtere hendelsen der og da, finne årsak til hendelsen, samt planlagte og gjennomførte tiltak for å hindre gjentagelse av hendelsen (forebyggende tiltak).

På Mattilsynets nettsider kan det leses mer om internkontrollsystem som gjelder for akvakultur og regelverk om internkontroll.

3.2 Varslingsplikt

Transportenheter skal varsle Mattilsynet ved mistanke om listeført sykdom på fisk som transporteres eller håndteres, og ved alvorlige hendelser som har gitt vesentlig nedsatt fiskevelferd. Kravet om varslingsplikt for transportenheter kommer frem av dyrehelseforskriften § 7 og transportforskriften § 10. Det skal varsles ved bruk av Mattilsynets skjematjeneste.

Transportenheten har selvstendig varslingsplikt. Det skal komme klart frem i internkontrollsystemet hvilke hendelser, både for mistanke om listeførte sykdommer, biosikkerhetsbrudd og redusert fiskevelferd, som skal varsles til Mattilsynet og hvem som har ansvar for å utføre varslingsplikt.

Eksempler på hendelser som krever varslingsplikt til Mattilsynet kan være: Mistanke om listeført sykdom (PD, ILA, m.fl.) som avdekkes ved transport, hendelser som har medført vesentlige velferdsmessige konsekvenser for fisken, herunder sykdom, skade eller teknisk svikt, samt hendelser som krever avliving av fisk.

3.3 Risikovurdering og beredskapsplan

Krav om risikovurderinger fremgår av forskrift om IK-akvakultur § 5 tredje ledd bokstav f og transportforskriften § 11. Transportør skal også risikovurdere hvert enkelt oppdrag ut fra faktaopplysninger som er relevante for den aktuelle forestående transporten/håndteringen. Dersom det er opplysninger som tilsier at en transport/håndtering av fisk ikke vil være fiskevelferdsmessig forsvarlig, skal transporten/håndteringen ikke gjennomføres. Det er viktig i denne sammenhengen at transportør tar egne vurderinger om hvorvidt fisken er skikket til transport eller behandling.

Det skal foreligge beredskapsplaner for å ivareta biosikkerhet og fiskevelferd i krisesituasjoner. Planene skal beskrive tiltak som skal iverksettes for å forhindre og håndtere akutte hendelser.

For å sikre at beredskapsplaner er oppdatert og tilpasset dagens behov, skal de evalueres jevnlig og de bør gjennomgås årlig. Gjennomgang av beredskapsplan kan med fordel også involvere fiskehelsetjenesten som en viktig samarbeidspartner. Det er viktig at alle ansatte er involvert i denne prosessen og har mulighet til å komme med innspill og forslag til forbedringer.

3.4 Kommunikasjon med leverandør og mottaker av fisken

Skipper og sjåfør skal innhente relevant fiskehelse og -velferdsinformasjon i forkant av transportoppdraget. Transportøren skal etter transportforskriften § 13 nekte å gjennomføre transportoppdraget, dersom denne mener forsvarlig fiskehelse og fiskevelferd ikke vil bli ivaretatt.

For å sikre at fisken blir forsvarlig levert eller mottatt, skal transportøren informere mottakeranlegget om eventuelle forsinkelser eller annen endring i transporttid eller metode. I tråd med transportforskriften §§ 14 og 19 skal transporten gjennomføres uten unødige forsinkelser.

3.5 Kompetansekrav

Transportenheten skal ha tilstrekkelig personell med nødvendig kompetanse til å ivareta fiskens fiskehelse og velferd under transport, håndtering, lasting og lossing osv. (transportforskriften § 12). I forbindelse med godkjenning skal dette dokumenteres gjennom kursbevis.

Kursbevisene for fiskehelse- og velferds kurs gjelder for maksimalt fem år, og det skal være rutiner som sikrer at mannskapet til enhver tid har godkjent kursbevis.

3.6 Vedlikehold, renhold og desinfeksjon

Godt vedlikehold av brønner, fiskeførende rør, sirkulasjonsrør og utstyr osv. er avgjørende for at rengjøring og desinfeksjon kan gjennomføres etter hensikten (jf. transportforskriften §§ 6 og 20). Ved tilsyn vil Mattilsynet kontrollere at prosedyrer og rutiner for vedlikehold, rengjøring og desinfeksjon etterleves. Slitasje, malingsavskalling og rustflekker i brønner og tanker skal kontinuerlig utbedres. Det skal være gode og regelmessige rutiner for vedlikehold og utbedringer. Det gjelder også rengjøring av utvendig skrog under vannlinje (brønnbåter), thrustere, propellhus osv.

Godkjente produkter skal benyttes i tråd med bruksanvisning, og mannskapet skal ha kontroll med at blandingsforhold av vaske- og desinfeksjonsmiddel og virke- og kontaktid ved bruk følges. Se liste på Mattilsynets nettsider "*Godkjente desinfeksjonsmiddel for akvakultur*".

Det skal utøves egenkontroll med utført renhold og desinfeksjon. Egenkontrollene og desinfeksjonsattester skal dokumenteres i internkontrollsystemet, for blant annet å forbedre risikovurderinger, rutiner og biosikkerhetsplaner.

Krav til attestert renhold og desinfeksjon

Enkeltvedtak og restriksjonssoneforskrifter kan stille krav til at autorisert fiskehelsepersonell attesterer vask og desinfeksjon av transportenheten. Attesten skal gi tilstrekkelig beskrivelse over hva som er kontrollert og resultatet av kontrollen. Attestene skal signeres og tidfestes av fiskehelsepersonell i tråd med krav om journalføring i dyrehelsepersonelloven § 28. Ved omvask av hele eller deler av transportenheten, skal etterkontrollen dokumenteres tilfredsstillende i internkontrollsystemet. Behov for avvikshåndtering må vurderes i hvert tilfelle.

3.7 Utstyr for desinfeksjon av transportvann, posisjoneringssystemer og ventiler

Godkjenning av for eksempel UV-anlegg (Veterinærinstituttet), Ozon-anlegg (Direktoratet for medisinske produkter/DMP) og installasjon av godkjent posisjoneringssystemer (bekreftes av Fiskeridirektoratet), skal være vedlagt søknaden. Merk at noen godkjenninger av desinfeksjonsutstyr er midlertidige, og at utstyret som benyttes skal ha gyldig godkjenning.

Bunnventilstatus (åpen/lukket) skal være koblet til fartøyets geografiske posisjon og tidspunkt (dato og klokkeslett) og loggføres i et elektronisk system. Med bunnventil menes både bunnventil og bunnluker/brønnventil. Dataene skal være tilgjengelig for Mattilsynet i minst fem år.

Brønnbåter som har utstyr for desinfeksjon av transportvannet, skal ta vannprøver minimum en gang pr måned. Prøvene tas på punkter før og etter desinfeksjon av vannet, og sendes laboratorium for analyse uten forsinkelse. Analysevarene skal

vurderes av ansvarlig på brønnbåten med hensyn til transmisjon og sammenligning av analyseparameter før og etter desinfeksjon, og journalføres. Analysesvar som eventuelt avviker fra regelverkskrav om tilfredsstillende desinfeksjon, skal avviksføres og følges opp med nye prøver så snart som mulig.

Nærings- og fiskeridepartementet har bestemt at innen 10 km fra oppdrettsanlegg gjelder at det skal være lukket transport, men UV-desinfeksjon inntaksvann/avløpsvann ombord kan sidestilles med lukket transport med tanke på biosikkerhet.

Brønnbåter som ikke har utstyr for desinfeksjon av transportvannet, kan i henhold til transportforskriften § 6 bare transportere settefisk eller stamfisk i fysisk lukket transport. Dette blir et vilkår i en eventuell godkjenning.

3.8 Vannkvalitet og vanntemperatur

Etter transportforskriften §§ 16, 17 og 18 skal fisk overvåkes og sikres god vannkvalitet og tilstrekkelig vannmengde tilpasset art, alder, utviklingstrinn og kondisjon under transporten. Fiskens velferd skal kontrolleres og ivaretas under hele transporten. Ved transport i brønnbåt skal overvåkning også skje ved bruk av kamera.

Ved transporter over to timer skal O₂ og pH overvåkes ved kontinuerlig måling og være koblet opp til alarmsystem. Verdiene skal journalføres. For O₂- og pH-verdiene forventer Mattilsynet at det settes faste objektive grenseverdier. For salinitet og temperatur foregår endringene langsommere, men også disse verdiene skal overvåkes. Det er viktig at vurderingene av vannkvaliteten gjøres av kompetent personell som kan agere og iverksette eventuelle tiltak på kort tid.

Journalen skal være tilgjengelig for lastens leverandør og mottaker, samt for Mattilsynet. Journal for tidligere turer skal oppbevares tilgjengelig for Mattilsynet i fem år. På brønnbåt kan dekkdagbok benyttes som journal, så fremt den inneholder de registreringer som kreves journalført.

3.9 Biosikkerhet

Biosikkerhet er en samlebetegnelse på tiltak for å hindre introduksjon til, oppformering og spredning av sykdom/smitte. Innenfor havbruk brukes biosikkerhet om forebygging og kontroll av smittsomme fiskesykdommer. For å forebygge spredning av smittsomme fiskesykdommer stiller matloven §19 krav til å utvise nødvendig aktsomhet.

Det er akvabiosikkerhetsforskriften §§ 4 og 7 som sier at transportør skal innarbeide og sørge for gode biosikkerhetsrutiner i internkontrollen. Forskriftens forordningsvedlegg, artikkel 34 stiller krav til at transportenhet som utøver behandling eller håndtering, skal utarbeide en biosikkerhetsplan. Se veileder på

Mattilsynets nettsider "*Godkjenning og biotryggingsplan for fartøy som behandler eller håndterer fisk om bord*".

Transportør skal til enhver tid gjøre seg kjent med relevante restriksjonssoner og de krav som gjelder for sin transport. Barentswatch er et godt verktøy til dette. Vilklårene for transporten etter påviste listeførte sykdommer kommer frem av enkeltvedtak eller restriksjonssoneforskrift. Dette kan eksempelvis være vilkår om godkjenning av transportrute eller gjennomført attestert vask og desinfeksjon.

Ansvarlig sjåfør/skipper skal gjennom risikovurderinger og rutiner for vask, desinfeksjon og attestasjon, loggføring av kjøreruter med tidspunkt (dato, klokkeslett) og posisjon for åpning og lukking av ventiler, kunne dokumentere sine rutiner for å forebygge smittespredning. Dersom brønnbåten utøver lusebehandling med installert enhet om bord, skal fartøyet også utarbeide og implementere en biosikkerhetsplan i tråd med akvabiosikkerhetsforskriften. Se veileder på Mattilsynets nettsider "*Biosikkerhetsplan*". Transportør må også forholde seg til både leverandørens og mottagerens biosikkerhetsplan.

3.10 Behandlings- og håndteringsenhet installert på fartøy

All behandling av fisk, eksempelvis sortering og avlusing på/i lekter og behandlingfartøy, omfattes av bestemmelser i matloven, dyrevelferdsloven og dyrehelsepersonelloven. Det betyr at dette lovverket legges til grunn ved gjennomføring av arbeidsoperasjoner der fartøyet ligger stille.

Matloven ansvarliggjør både oppdretter, rederi og brønnbåtens mannskap for å forhindre faren for spredning av sykdommer mellom lokaliteter ved flytting av fartøy og utstyr.

Transportenheten har eget ansvar for både velferden til fisk i rør og om bord, samt for biosikkerheten. Tilsvarende har eier av fisken et juridisk ansvar for at fisken håndteres forsvarlig også når en leier inn utstyr og personell til selve gjennomføringen av behandlingen, eksempelvis lusebehandling eller sortering av fisk.

Det er krav om at innretninger og utstyr som benyttes på transportenheten skal være utprøvd og dokumentert velferdsmessig forsvarlig, før de tas i bruk. Det følger av transportforskriften § 15 og akvakulturdriftsforskriften § 20.

VEDLEGG

Vedlegg A, Dokumenter som skal vedlegges søknaden til ny transportenhet

Benytt søknadsskjema «*Ny primærproduksjon og transport av fiskerivarer og muslinger m.m.*» fra Mattilsynets skjematenester.

Legg ved følgende dokumentasjon:

1. Risikoanalyse av forhold som angår fiskevelferd, fiskehelse og biosikkerhet, samt forsvarlighetsvurderinger før oppdrag
2. Sentrale prosedyrer med tanke på fiskevelferd og smittehygiene, herunder
 - a. Dødfiskhåndtering
 - b. Rengjøringsprosedyre og renholdskontroll
 - c. Vedlikeholdsprosedyrer for overflater og utstyr som gjelder fiskevelferd, fiskehelse og biosikkerhet
3. Dokumentasjon på gjennomført fiskehelse- og velferdskurs for personell på transportenheten
4. Beredskapsplaner og varslingsrutiner
5. Tegning av pumper, rørsystemer, brønner, desinfeksjonsanlegg for transportvann og eventuelle behandlingsenheter
6. Beskrivelse av sensor- og alarmsystemer
7. Bekreftelse på at overflater er behandlet med næringsmiddelgodkjent maling/materialer
8. Utskrift fra logg som viser test av lukking og åpning av brønner med tid og posisjon
9. Dokumentasjon på innretninger og utstyrets egnethet i forhold til fiskevelferd
10. Dokumentasjon på at utstyr som skal være godkjent er godkjent:
Desinfeksjonsanlegg for transportvann, posisjoneringssystem (her må også dokumentasjon på aktivering følge med)
11. Bekreftelse på at desinfeksjonsanlegg for transportvann er installert og prøvekjørt på maks belastning, i henhold til vilkår i godkjenningsbrevet for desinfeksjonsanlegget. Herunder også gjennomført funksjonstest av anlegget
12. Prøvesvar for UV-transmisjon og bakteriologi fra UV-anlegg
13. Drift og vedlikehold av desinfeksjonsanlegg for transportvann

Send kun inn dokumentasjon på utstyr som er relevant for transportmiddelet.

Vedlegg B, Dokumenter som skal vedlegges søknaden til regodkjenning

Benytt søknadsskjema «*Ny primærproduksjon og transport av fiskerivarer og muslinger m.m*» fra Mattilsynets skjematjenester.

Legg ved følgende dokumentasjon:

1. Den siste internrevisjonsrapport for transportmiddelet
2. Risikoanalyse av forhold som angår fiskevelferd, fiskehelse og biosikkerhet
3. Sentrale prosedyrer med tanke på fiskevelferd og smittehygiene, herunder
 - a. Dødfiskhåndtering
 - b. Rengjøringsprosedyre og renholdskontroll (brønner, pumper, filtere osv.)
 - c. Vedlikeholdsprosedyrer for overflater og utstyr som gjelder fiskevelferd, fiskehelse og biosikkerhet
4. Dokumentasjon på gjennomført fiskehelse- og velferdskurs for personell på transportenheten
5. Beredskapsplaner og varslingsrutiner
6. Dokumentasjon på innretninger og utstyrets egnethet i forhold til fiskevelferd
7. Dokumentasjon på at utstyr som skal være godkjent er godkjent:
Desinfeksjonsanlegg for transportvann, posisjoneringssystem (her må også dokumentasjon på aktivering følge med)

Foruten det som går konkret fram av § 5 i transportforskriften ber vi om at dere legger ved:

8. De siste fem (hvis det finnes) avviksbehandlingene som er relatert til fiskevelferd, eller tekniske avvik som kan ha påvirkning på fisk/vannkvalitet/UV-behandling
9. Oversikt over utløste alarmer relatert til fiskevelferd og fiskehelse siste tre måneder som demonstrerer at systemet er dekkende
10. De siste fem attesterte rengjøringer etter oppdrag i ILA- eller PD-soner, samt noen egenkontroll-dokumentasjoner, eller de fem siste attesterte rengjøringer dersom dere ikke har hatt oppdrag i spesielle soner
11. Legg ved siste attesterte rengjøringsrapport dersom det har vært overgang til smolttransport
12. Turrapporter etter de siste fem oppdrag i ILA eller -PD-soner, helst også noen smolttransporter hvis aktuelt
13. De siste fem prøvesvar for bakteriologi fra UV-anlegg for transportvann, både settefisktransport og matfisktransport

Send kun inn dokumentasjon på utstyr som er relevant for transportmiddelet.

BEKREFTELSE PÅ AT HMS-TILTAK ER IVARETATT FØR MATTILSYNET GJENNOMFØRER FYSISK INSPEKSJON AV BRØNNBÅTEN

Formål: Ivareta sikkerheten til Mattilsynets inspektører under inspeksjon av brønnbåt.
Før Mattilsynets inspektører gjennomfører tilsynet av fartøyet skal dette dokumentet signeres av styrmann eller kaptein og oversendes Mattilsynet.

Vi bekrefter herved at (sett kryss):

- Vi har tilgjengelig sikkerhetsutstyr for bruk under tilsynet. Det gjelder hjelm, skliskre vernesko i riktig størrelse, samt sikkerhetssele for entring av brønn
- Det er etablert en leder (gangbane) fra kai til båt, slik at entring av fartøyet kan skje på en trygg måte
- Leder er sikret med gelender. Gelender bestående av tauverk, er tilstrekkelig sikkert, festet og strammet opp. Leder fra kai til brønnbåt er forsvarlig sikret med nett
- Brønnluker ned til trunk er hydraulisk sikret, slik at de ikke lukker seg dersom det oppstår lekkasje i de hydrauliske løftesylindrene. I tillegg har brønlluken/ene fysisk sikring i form av stag eller lignende
- Det forekommer ikke farlige kjemikalier, gasser etc. som Mattilsynets inspektører blir eksponert for under tilsynet. Operasjoner som krever bruk av farlige kjemikalier eksempelvis vask, desinfeksjon og maling av brønner og fartøy skal ikke pågå under tilsynet. Brønner og evt. andre steder det er naturlig å ferdes på fartøyet under inspeksjon er tilstrekkelig lufttet for inspeksjonstidspunkt
- Ved nedgang til brønn er det sikret med rygg bøyle, to nivå eller lignende, eller tilgjengelig seertifisert klatresele for Mattilsynets inspektører. Vedlagt denne bekreftelsen skal dere legge ved dokumentasjon på at selet er sertifisert. Fallhøyde ved entring av brønn er: _____m.
- Det er gjennomført fysisk sikring av bunnluker i brønn, og det er ikke er mulig å slippe inn vann i brønn under tilsynet
- Dersom det forekommer gjiljotin i brønn, er disse sikret mot å falle ned ved innside av rist. Dersom det er dør inn til rist, er denne åpnet opp i forkant av tilsynet

signatur kaptein/styrmann

dato

Sammen trygger vi framtiden for mennesker, dyr og natur